

Sociale werkvoorziening vereist sociaal ondernemerschap

Hoe moet het verder met de sociale werkvoorziening? Gemeenten zoeken naarstig naar oplossingen. Maar het blijft veelal bij doormodderen. Echte keuzes worden niet gemaakt. Het roer moet volledig om. De sociale werkvoorziening moet in private handen komen, aldus Marjo Gruisen (Het Geluksbureau) en Peter Hobbelen (De Meewerkers).

De sociale werkvoorziening (SW) houdt nu nog zo'n 100.000 arbeidsgehandicapte medewerkers aan de slag. Het maatschappelijk belang ervan wordt alom erkend, maar de kosten van de 90 SW-bedrijven wegen zwaar op de gemeentebegrotingen. Hoe verder? Ermee stoppen? Of doormodderen, wetend dat nieuwe arbeidsgehandicapte werkzoekenden vanuit de Participatiewet nauwelijks kans maken op de reguliere arbeidsmarkt?

De SW-chaos is vooral evident sinds de Participatiewet waardoor gemeenten met minder middelen meer mensen aan betaald werk moeten helpen. Maar ook daarvoor al leden veel van de SW-bedrijven verlies. Dat komt door de aard van de SW-sector die kostenverhogend werkt. Zo moeten SW-bedrijven arbeidsgehandicapte werkzoekenden aanhouden, voldoen aan de dure bepalingen in de SW-cao en opereren binnen de ambtelijke omgeving. Bovendien wordt eventuele ondoelmatige bedrijfsvoering verhuld door de monopolie positie en het gemeentelijke vangnet. Doorgaan op dezelfde weg is geen optie. Dus zoeken gemeenten – vaak halfslachtige – oplossingen voor het SW-bedrijf: van verkoop tot fusie met de Sociale Dienst, van ontmanteling tot sterfhuiskonstructies. Echt duurzame oplossingen zijn het vaak niet, zeker niet voor de doelgroep waar het allemaal om draait: arbeidsgehandicapte werkzoekenden die geen kans maken op de reguliere arbeidsmarkt.

Gemeenten moeten wat. Maar hun oplossingen leiden meestal niet tot een rendabel SW-bedrijf. De verliezen blijven voor rekening van het gemeentehuis. Toch is er een manier om werkzoekenden met een arbeidsbeperking - óók de nieuwkomers vanuit de Participatiewet - aan het werk te helpen met een meer marktgerichte bedrijfsvoering: privatisering door sociaal ondernemerschap. Daaraan zijn wel voorwaarden verbonden. Zo moet de onderneming: zelfstandig kunnen opereren, los van de ambtelijke organisatie; een maatschappelijk belang dienen dat statutair gewaarborgd is; kunnen opereren in een concurrerende markt; de leiding moet intrinsiek sociaal bewogen zijn en affiniteit hebben met de doelgroep.

De sociale onderneming moet dus buiten het publieke domein opereren. In de opstartfase kan dat eventueel via publiek-private samenwerking zodat de gemeente nog formele zeggenschap behoudt en de ondernemer de zekerheid heeft van een financieringsbron en van opdrachten voor bijvoorbeeld groen en schoonmaak. Het doel moet echter altijd gericht zijn op het volledig privatiseren van de activiteiten.

Voor dit type sociale onderneming is sociale bewogenheid van de ondernemer cruciaal, te borgen in de statuten, zoals het opnemen van de maatschappelijke missie boven het belang van aandeelhouders, management en werknemers; expliciet betrekken van alle stakeholders bij het beleid; openbare rapportage van de gerealiseerde maatschappelijke waarde; winstuitkering en het beloningsbeleid zijn in dienst van de missie.

Het ombuigen naar sociaal ondernemerschap opent de weg naar eerlijke concurrentie en betekent marktconforme bedrijfsvoering. Dit maakt ook een einde aan productie en dienstverlening onder de kostprijs. Hierdoor kan ook de markt van eenvoudige productie, verpakking en assemblage weer in evenwicht komen.

Laten we erkennen dat de markt aan marktpartijen behoort. Dat ondernemen met arbeidsgehandicapte medewerkers vooral door sociaal bewogen ondernemers kans van slagen heeft in plaats van door politiek bestuur geregisseerde, ambtelijke bedrijven. En dat gemeenten eindelijk eens echt moeten kiezen, in het belang van hun burgers en van de arbeidsgehandicapte medewerkers.

Marjo Gruisen, onderzoeker/adviseur bij Het Geluksbureau, voormalig directeur SW Inclusief Groep NV

Peter Hobbelen, eigenaar-directeur van De Meewerkers B.V., voormalig directeur SW Hameland Groep

Voor de redactie (niet voor publicatie)

Voor meer informatie over het volledige artikel kunt u contact opnemen met:

Marjo Gruisen. Telefoon 06-53988746, marjogruisen@gmail.com

Peter Hobbelen, Telefoon 06-10950397, peter.hobbelen@demeewerkers.nl